

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 1 листопада 2024 року)

2024

УДК
341.231.14:355.271(062.552) П68

*Друкується за наказом ректора Національного університету
 «Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
 (наказ № 3177-44 від 08.10.2024 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С.В.**
Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набісвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Гребенюк Дмитро Олегович – PhD, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-річчю прийняття Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 року та Міжнародному дню прав людини. 1 листопада 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 539 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Секція № 2
ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ В
УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО
СТАНУ

Дракохруст Тетяна Вікторівна
доктор юридичних наук, доцент, професор
кафедри теорії права та конституціоналізму
Західноукраїнського національного університету

СПІВПРАЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ З ДЕРЖАВНИМИ ТА
МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНАМИ В
УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Посилення міграційних процесів в Україні, спричинене як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, вимагає ефективної співпраці між Національною поліцією України (НПУ), іншими державними органами та міжнародними організаціями для забезпечення безпеки та дотримання прав людини. Після початку російської агресії у 2014 році та подальшого загострення конфлікту в 2022 році Україна зазнала значного зростання внутрішньої міграції, що посилює навантаження на правоохоронні органи [1]. У відповідь на ці виклики поліція має адаптувати свою діяльність до нових умов, залучати досвід інших країн та ефективно координувати дії з міжнародними партнерами. У статті розглянуто основні виклики, з якими стикається Національна поліція України в

умовах посилення міграційних процесів, можливості співпраці з державними та міжнародними органами, а також перспективи розвитку цієї співпраці для забезпечення правопорядку та захисту прав мігрантів.

Посилення міграційних процесів вимагає від Національної поліції України нових підходів до організації своєї діяльності, зокрема:

1. Збільшення навантаження на правоохоронні органи. Міграційні процеси, спричинені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, створюють додатковий тиск на правоохоронну систему. Зокрема, в умовах війни значна кількість громадян переміщується з тимчасово окупованих територій та зони бойових дій, що потребує додаткового контролю, реєстрації та забезпечення їхньої безпеки.

2. Складність забезпечення громадського порядку. Збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО) призводить до зростання навантаження на інфраструктуру та соціальні послуги в приймаючих регіонах. Це створює ризики зростання соціальної напруги, які потребують постійного моніторингу з боку поліції, а також своєчасного реагування на потенційні конфлікти.

3. Запобігання злочинності та незаконній міграції. В умовах посилення міграційних потоків зростає ризик поширення нелегальної міграції, торгівлі людьми та організованої злочинності. Поліція зобов'язана забезпечувати ефективний контроль за пересуванням осіб, а також виявляти та припиняти нелегальні дії, пов'язані з міграційними процесами [2].

Дотримання прав людини та захист вразливих категорій мігрантів. Національна поліція має забезпечити захист прав внутрішньо переміщених осіб, шукачів притулку та інших вразливих категорій мігрантів. Права на безпечне проживання, захист від дискримінації та доступ до соціальних послуг є ключовими аспектами, які потребують уваги з боку правоохоронців.

Для ефективного вирішення викликів, пов'язаних з міграційними процесами, Національна поліція України активно співпрацює з іншими державними установами та міжнародними організаціями. Основні напрямки такої співпраці включають:

1. Співпраця з Державною міграційною службою України (ДМС). Координація дій між НПУ та ДМС є надзвичайно важливою для забезпечення контролю за міграційними процесами. Це передбачає обмін інформацією про міграційні потоки, розробку спільних заходів з виявлення порушень міграційного законодавства, а також проведення спільних заходів з контролю за нелегальною міграцією [3].

2. Взаємодія з органами соціального захисту. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій мігрантів потребує тісної співпраці з органами соціального захисту. Така співпраця включає координацію дій щодо розселення, забезпечення соціальної підтримки, реабілітації та адаптації ВПО.

3. Міжнародне співробітництво з Європейським Союзом. ЄС є одним з основних партнерів України у сфері безпеки та захисту прав мігрантів. Зокрема, в рамках співпраці з

Європейським прикордонним та береговим агентством (Frontex) Україна може отримати технічну та експертну підтримку для покращення контролю за міграційними процесами та запобігання нелегальній міграції.

4. Співпраця з міжнародними організаціями. Міжнародна організація з міграції (МОМ), Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) та інші міжнародні організації надають значну підтримку Національній поліції України у питаннях міграції. Спільні проекти з цими організаціями сприяють реалізації програм захисту прав мігрантів, боротьби з торгівлею людьми, а також розвитку інституційної спроможності правоохоронних органів [4].

5. Підтримка міжнародних донорів. Україна отримує значні фінансові ресурси від міжнародних донорів для реалізації проектів, спрямованих на зміцнення правоохоронної системи. Ці проекти спрямовані на підвищення кваліфікації правоохоронців, впровадження новітніх технологій для контролю за міграцією та запобігання злочинності.

Успішне подолання викликів, пов'язаних з посиленням міграційних процесів, вимагає довгострокового підходу до розвитку співпраці між Національною поліцією України, державними органами та міжнародними партнерами.

Необхідно вдосконалити законодавчу базу, щоб підвищити ефективність контролю за міграційними процесами та захисту прав мігрантів. Це передбачає розробку чітких процедур для обробки даних про мігрантів, спрощення процедури надання статусу

ВПО та забезпечення захисту прав осіб, що постраждали від конфліктів.

Підвищення кваліфікації правоохоронців у питаннях міграції є важливим кроком для забезпечення належного реагування на міграційні виклики. Впровадження спеціалізованих навчальних програм, зокрема спільних тренінгів з міжнародними експертами, дозволить поліцейським отримати нові знання та навички у сфері роботи з мігрантами [5].

Використання сучасних інформаційних технологій, таких як біометричний контроль, системи спостереження та аналітичне програмне забезпечення, дозволить НПУ підвищити точність та оперативність в обробці інформації про міграційні потоки.

Для ефективного контролю за міграційними потоками необхідно налагодити тісну співпрацю з прикордонними службами Польщі, Угорщини, Румунії та інших сусідніх країн. Це сприятиме обміну інформацією про переміщення осіб, координатії дій щодо виявлення нелегальної міграції та забезпечення безпеки на кордонах.

Залучення громадських організацій до процесу інтеграції та підтримки мігрантів є важливим кроком для забезпечення соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб та інших категорій мігрантів. Спільні проекти поліції та громадських організацій можуть допомогти в реалізації програм соціальної підтримки та реабілітації [6].

Посилення міграційних процесів в Україні створює значні виклики для Національної поліції, яка має забезпечувати громадський порядок, дотримання прав людини та контроль за незаконною

міграцією. Ефективне реагування на ці виклики можливе лише через співпрацю з іншими державними та міжнародними органами. Розвиток цієї співпраці, підвищення професійної підготовки правоохоронців, використання новітніх технологій, а також удосконалення законодавчої бази є ключовими напрямками для покращення роботи поліції в умовах посилення міграційних процесів.

Джерела:

1. Дракохруст Т.В. Правове забезпечення державної міграційної політики України : монографія / Тетяна Вікторівна Дракохруст ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Тернопіль : ТНЕУ, 2020. – 415 с.
2. Міністерство внутрішніх справ України. (2023). Діяльність Національної поліції України у сфері забезпечення міграційної безпеки. Київ: МВС України. Доступ: <https://mvs.gov.ua>.
3. Державна міграційна служба України. (2023). Звіт про діяльність ДМС за 2023 рік. Київ: ДМС України. Доступ: <https://dmsu.gov.ua>.
4. Міжнародна організація з міграції. (2022). Звіт про міграційні процеси в Україні. Київ: МОМ. Доступ: <https://iom.org.ua>.
5. Сопільник, Л. І. (2020). Проблеми нелегальної міграції та шляхи їх вирішення в Україні. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, 2, 53–60.
6. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). (2021). Річний звіт УВКБ ООН щодо України. Женева: ООН. Доступ: <https://unhcr.org.ua>.

Ключові слова: МОМ, ЄС, співпраця, НПУ.

МАЛУНЦ А.Е.

Звичаєві норми міжнародного права як об'єкт тлумачення81

ГУРТІЄВА Л.М.

До питання про початок стадії підготовчого провадження за КПК України (в аспекті реалізації окремих положень юридичної визначеності) 86

Секція № 2

Захист прав людини в Україні під час воєнного стану

ДРАКОХРУСТ Т.В.

Співпраця національної поліції України з державними та міжнародними органами в умовах посилення міграційних процесів: виклики, можливості та перспективи розвитку 93

КОЗЛЕНКО П.Ю.

Правова людина за часи російської агресії: наративи емпатії та моральності99

ШИНКАРЬОВ Ю.В.

Окремі питання застосування інституту призначення покарання в умовах воєнного стану 104

КОСТРОМІНА О.Г.

Процесуальні гарантії захисту прав потерпілих від воєнних злочинів: виклики документування та особливості розслідування 109

ГРАБИНСЬКИЙ М.І.

Захист прав людини в концепції перехідного правосуддя 113

КОНОНЕЦЬ О.М., КАЛІНЧУК Д.О.

Захист прав людини в Україні під час воєнного стану 123

КОНОНЕЦЬ О.М., МЕЛЬНИК В.І.

Аналіз воєнних злочинів: ретроспектива вчених діянь після повномасштабного вторгнення росії в Україну 128

НЕВАРА Л.М., ПОЛЯНИЦЯ С.Є.

Злочини рф проти українського народу в аспекті порушення заборони катувань 135

БОЛЬШАКОВА О.В.

Трансформація реалізації прав людини в Україні під час воєнного стану 140

NEVARA L.M., ZHYLA I.

Legality of human rights restrictions according to the european convention on human rights during the state of martial on the territory of ukraine 145

МУРЗАНОВСЬКА А.В., ЦИНИК А.І.

Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи 150

ЦИБУЛЬСЬКА О.Ю.

Щодо питання правозахисної діяльності в сфері укладення шлюбів громадянами України з іноземцями та їх розірвання157